

TYT TÜRKÇE

Salime Fırat

ORİJİNAL

- Aşağıdaki Hologramı Kazıyınız.
- 3D Mobil Uygulamasında Karekodu Okutunuz.
- Kitap Orijinal mi Kontrol Ediniz.
- Korsansa Orijinal Baskısı Ücretsiz Gönderilecektir.
- Aşağıda Hologram Yoksa Kitabı Aldığınız Yere İade Ediniz.

VIDE DESTEKLİ
DEFTER

 Salime Hoca'dan

**VIDEO
DERS**
ANLATIMLARI
BURADA!

Bu ürünün bütün hakları **3DYAYINLARI**'na aittir.

Tamamının ya da bir kısmının ürünü yayımlayan
şirketin önceden izni olmaksızın fotokopi ya da elektronik,
mekanik herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılması,
yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Kapak Tasarım :

3D yayınları Grafik Birimi

Dizgi Tasarım :

3D yayınları Dizgi Birimi

Baskı Tarihi :

2023

Baskı :

Özyurt Matbaacılık
Sertifika No: 46772

Baskı Adresi :

Saray Mahallesi 123. Cadde No: 2
Saray / Kahramankazan / ANKARA

Fatih Sultan Mh. 2720 Sk. No:4/B

High Life Office

Etimesgut / ANKARA

Tel. 444 0 407

  / 3dyayinlari

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

TYT Türkçe Video Destekli Defteri, yoğun ve titiz bir çalışma sonunda hazırlandı. Kitabı hazırlarken lise müfredatı dikkatle incelendi. Ayrıca YKS-TYT sorularının konu dağılımı, soru tipleri ve düzeyi analiz edildi. Sorularda ÖSYM tarzına uygun dil ve anlatım dikkate alındı. Tüm MEB kazanımları taranarak hazırlanan konu anlatımı, sorularla ve etkinliklerle desteklendi. Kitap; konu anlatımı, Bire Bir ÖSYM, etkinlikler ve test bölümlerinden oluşmaktadır. Sizleri sınavlara en iyi şekilde hazırlamak için konu anlatımı detaylı olarak yapıldı. Ayrıca ÖSYM'nin sorularındaki püf noktalarına dikkatinizi çekmek için nokta atışı notların olduğu özel bölümler hazırlandı. Konu anlatımı kısmına konuyla ilgili hedefe uygun çözümlü sorular da konuldu. Testlere geçmeden önce sizi sıkmayacak etkinliklerle konuyu tekrar etmeniz amaçlandı. Bire Bir ÖSYM bölümünde ise ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu sorular incelenerek hazırlanan ÖSYM tarzına uygun sorulara yer verildi. Testlere ise konu içeriklerini geriye doğru eksiksiz tarayacak sorular konuldu.

Bu kitabı bir konu anlatımı kitabından öteye taşımak için çözmekte zorlandığınız soru tiplerini, stratejilerini ve taktiklerini öğrenebileceğiniz çözüm videoları ve shortsarla da görünmeyen bir kısım oluşturuldu. Videolarda konularla ilgili ÖSYM'nin sorularındaki püf noktaları ayrıntılı bir şekilde açıklanarak Türkçe sorularını doğru ve hızlı çözmeniz hedeflendi.

Kitabın hazırlanması da videoların çekimi de tam bir ekip işi olarak yapıldı. Kitabın hazırlanmaya karar verilmesi sürecinde yoğun destek olan yayın müdürü Emre Erdoğan'a, yazılma sürecinde etkili bir iletişim süreci yöneten süreç yönetmeni İlke Özlem Ünal'a, videoların çekim aşamasında sabırla teknik destek veren youtube koordinatörü Samet Yeni'ye çok teşekkür ederim.

Salime FIRAT

TYT TÜRKÇE VIDEO DESTEKLİ DEFTER

Bu kitapta seni **neler bekliyor?**

BUNLARA DİKKAT!

ÖSYM'nin sorularındaki püf noktaların yer aldığı nokta atışı bilgilere yer verilmiştir.

KARIŞTIRMA

Birçok öğrencinin yaptığı ortak hatalara dikkat çeken işlevsel ve vurucu notlara yer verilmiştir.

Shorts

Çözmekte zorlanılan soruların çözüm taktiklerinin anlatıldığı, meraklısı için ekstra bilgilerin ve YouTube'a özel hazırlanan içeriklerin yer aldığı bölümdür.

BUNLARA DİKKATİ

Kurum, kuruluş ve iş yeri adlarına getirilen çekim ekleri kesme işareti (") ile ayrılmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin

Türk Dil Kurumunda

- Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.

Medeni Kanun

Türk Bayrağı Tüzüğü

Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği vb.

- Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi her yıl 1 Ekim'de toplanır. Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.

Türk Dil Kurumu çalışmalarını titizlikle sürdürüyor. Bu yıl da Kurumun çalışmaları devam edecek.

Yazarlara ödenecek telif ücreti, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ne göre düzenlenmektedir. Yapılan işlem Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.

- Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar.

Nutuk

Sinekli Bakkal

Türk Dili

Resmî Gazete

Onuncu Yıl Marşı vb.

Shorts

Kaynaştırma ünsüzleri ünsüz türemesi olarak kabul edilir mi?

KARIŞTIRMA

Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz.

29 Mayıs 1453

29 Ekim 1923 vb.

Virgül (,)

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

İnce, verimli, duygulu bir insandır Faruk Nafiz Çamlıbel.

Eserde nal sesleri, kılıç şakırtıları, top uğultuları birbirine karışıyor.

Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

Çok çalıştım, sabırla bekledim, sonunda amacıma ulaştım.

Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.

Neriman, biraz evvel verdiği karar yüzünden soğuk bulduğu bu şakayı güler yüzle karşıladı.

Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur.

Bu gençler, kim ne derse desin, sevgilerini de bunalımlarını da şakalaşarak ve gülüşerek yaşıyorlar.

Şimdi, efendiler, müsaade buyursanız, size bir sual sorayım. (Atatürk)

Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.

Kadın, doktora yaklaşıp sordu.

O, kot pantolonlu, mavi tişörtlü çocukla konuşuyordu az önce.

Bu, adamların çok dikkatli hareket ettiklerini gösterir.

Bu, tenis turnuvasında aldığım ilk ödüldü.

Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.

Ne zamandır uğramaz oldunuz, dedi.

BİRE BİR ÖSYM

ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu tarzda sorulara yer verilerek ÖSYM diline ve soru tipine aşinalık kazandırılması hedeflenmiştir.

UNUTMA

Zor soruların cevaplarını buldurmaya yönelik bilgilere yer verilmiştir.

ETKİNLİK

Sıkmayacak etkinliklerle konunun tekrar edilmesi ve pekiştirilmesi hedeflenmiştir.

ÖRNEK

Konularla ilgili hazırlanan bu sorular bilgilerin kalıcı olarak kavranmasını sağlayacaktır.

BİRE BİR ÖSYM

Yazar, gerçeği hikâyelerine uydurmak için sadece eğip bükmiyordu. Gerçeğin değişik yüzlerini resmetmek (çizmek) için parçaladığı zaman bilincinin de kusurlu (eksik) olduğunu göstermeye çalışıyordu aynı zamanda. Ona göre "an"lar eksik ve hatalıydı. (yanlıştı.) Herkes için de çoğu anlar biraz eksiktir zaten. Belki o eksikliği tamamlamak için yazıyordu. Mükemmelliği kusurunda gizli olan (saklı kalan) insanı böyle kutsamak onun saplantısı (hedefi) olmuştu sanırım.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi, ayrıca içinde verilen açıklamasıyla anlamca uyusmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ETKİNLİK

Hangisi Doğru?	Hangisi Yanlış?
a. ☐ Herkesçe	☐ Herkesce
b. ☐ Omzum	☐ Omuzum
c. ☐ Burda	☐ Burada
ç. ☐ Yapmayan	☐ Yapmıyan
d. ☐ Diyince	☐ Deyince
e. ☐ 1944'te	☐ 1944'de
f. ☐ İzni'nde	☐ İzni'kte
g. ☐ Hukuka	☐ Hukuğa
ğ. ☐ Tombul	☐ Tonbul
h. ☐ Çocukca	☐ Çocukça

ÖRNEK

Çevre kirlenmesi, son yılların en önemli konusu. Doğal ortamların azalması, savaşlar kadar ürkütücü.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisinin kökü, sözcük türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

UNUTMA

Ünlü ile başlayan ek aldıklarında orta hecesindeki dar ünlüsü düşen kelimelerle yapılan ikilemelerde ise düşme olmaz.

burun buruna
koyun koyuna
omuz omuza
devirden devire
nesilden nesile
şehirden şehire

YAYINLARI

EKLER

ÇEKİM EKLERİ

Eklendikleri sözcüklerin yapısını, anlamını ya da türünü değiştirmeyen eklerdir.

YAPIM EKLERİ

Eklendikleri sözcüklerin yapısını, anlamını, bazen de türünü değiştiren eklerdir.

ÇEKİM EKLERİ

İSİM ÇEKİM EKLERİ

FİİL ÇEKİM EKLERİ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 01

Ses Bilgisi 7

BÖLÜM 02

Yazım Kuralları 19

BÖLÜM 03

Noktalama İşaretleri 37

BÖLÜM 04

Sözcükte Yapı 49

BÖLÜM 05

İsim (Ad) 59

BÖLÜM 06

Sıfat (Ön Ad) 65

BÖLÜM 07

Zamir (Adıl) 73

BÖLÜM 08

Tamlamalar 81

BÖLÜM 09

Zarf (Belirteç) 87

BÖLÜM 10

Edat, Bağlaç, Ünlem 95

BÖLÜM 11

Fiil (Eylem) 103

BÖLÜM 12

Fiilde Yapı 109

BÖLÜM 13

Ek-Eylem (Ek-Fiil) 115

BÖLÜM 14

Fiilimsiler (Eylemsiler) 121

BÖLÜM 15

Fiilde Çatı 129

BÖLÜM 16

Cümlelerin Öğeleri 135

BÖLÜM 17

Cümle Türleri 145

BÖLÜM 18

Anlatım Bozuklukları 153

BÖLÜM 19

Sözcükte Anlam 159

BÖLÜM 20

Cümlede Anlam 167

BÖLÜM 21

Paragraf 175

ÜNLÜ HARFLER

a, e, ı, i, o, ö, u, ü

ÜNLÜLER	Geniş		Dar	
	Kalın	İnce	Kalın	İnce
Düz	a	e	ı	i
Yuvarlak	o	ö	u	ü

ÜNSÜZ HARFLER

b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z

ÜNSÜZLER	Sert	Yumuşak
Sürekli	f, s, ş, h	ğ, j, l, m, n, r, v, y, z
Süreksiz	p, ç, t, k	b, c, d, g

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU

- Bu uyuma göre Türkçe bir sözcüğün ilk hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) varsa daha sonraki hecelerde de kalın; ince bir ünlü (e, i, ü, ö) varsa daha sonraki hecelerde de ince ünlü bulunur.

Kalın ünlüler

a, ı, o, u

İnce Ünlüler

e, i, ö, ü

kırlangıç (hepsi kalın, uyar)

gelincik (hepsi ince, uyar)

ömrümde (hepsi ince, uyar)

boşunaymış (hepsi kalın, uyar)

sözlerim (hepsi ince, uyar)

- Türkçe sözcükler büyük ünlü uyumuna uyar. Türkçe olduğu hâlde ses değişikliğine uğradığı için bu kurala uymayan Türkçe sözcükler de vardır:

kardeş (kardaş)

elma (alma)

anne (ana)

hangi (kangı)

UNUTMA

Bitişik yazılan birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz.

açıkgöz birçok
bilgisayar birtakım
çekyat hanımeli
Akdeniz

Shorts 1

Tek heceli sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranır mı?

UNUTMA

Türkçede ekler büyük ünlü uyumuna uyar ancak bazı ekler ünlü uyumuna uymaz.

Büyük ünlü uyumuna uymayan ekler:

-gil: baklagil
-leyin: sabahleyin
-yor: yürüyor
-ki: akşamki
-ken: koşarken
-mtırak: yeşilimtrak
-daş: meslektaş

ÖRNEK 1

Aşağıdakilerin hangisinde aldığı ek nedeniyle büyük ünlü uyumuna uymayan bir sözcük vardır?

- Rüzgârda savrulan yaprakları süpürmeye çalışıyordu.
- Yeni evine eşyalarını yarın arkadaşlarıyla taşıyacaklarmış.
- Şiddetli fırtınada çamaşırlar bahçeye uçmuştu.
- Apartmana gizlice giren adamın üzerinde mavimtırak bir gömlek vardı.
- Sabahleyin erken uyandığı için çok uykusu vardı.

Shorts 2

Yabancı kökenli sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranır mı?

KÜÇÜK ÜNLÜ UYUMU

- Küçük ünlü uyumunun iki kuralı vardır:
- 1. Türkçe sözcüklerde düz ünlülerden (a, e, ı, i) sonra yine düz ünlüler (a, e, ı, i) gelir.
a, e, ı, i → a, e, ı, i
balıkçı
çilek
- 2. Türkçe sözcüklerde yuvarlak ünlülerden sonra (o, ö, u, ü) ya düz - geniş (a, e) ya da dar - yuvarlak (u, ü) ünlüler gelir.
o, ö, u, ü → a, e ya da u, ü
solgun
kucak
dördüncü
börekçi

UNUTMA

Türkçede ilk hece dışında "o, ö" ünlüleri bulunmaz. Bu yüzden ilk hecesi dışında "o, ö" ünlüleri bulunan sözcükler küçük ünlü uyumuna uymaz.

pantolon doktor
televizyon horoz

UNUTMA

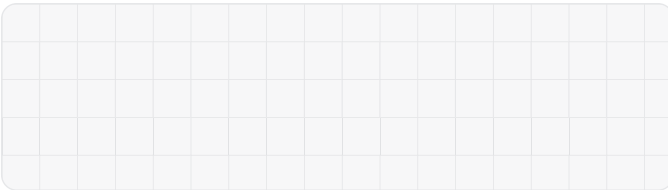
"-yor" eki küçük ünlü uyumuna hiçbir zaman uymaz.

geliyorum
çalışıyoruz

ÖRNEK 2

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi küçük ünlü uyumuna aykırıdır?

- A) Duvardaki boyayı temizlemeye çalıştı.
B) En fazla üçüncü soruda zorlandım.
C) Adam zorla soluk alıp veriyordu.
D) Şiddetli yağmura aldırış etmeden yürüyenler vardı.
E) Elindeki bıçağı yere düşürdü.

Shorts 3

Tek heceli sözcüklerde küçük ünlü uyumu aranır mı?

SES OLAYLARI

1. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Orta Hecede Düşme

- İki heceli bazı kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecedeki dar ünlü düşer.

bağır-ım → bağrım

keşif-i → keşfi

burun-um → burnum

omuz-um → omzum

nesil-i → nesli

akıl-ımız → aklımız

beyin-i → beyni

kısım-ı → kısmı

fikir-im → fikrim

gönül-ümüz → gönlümüz

UNUTMA

Ünlü ile başlayan ek aldıklarında orta hecesindeki dar ünlüsü düşen kelimelerle yapılan ikilemelerde ise düşme olmaz.

burun buruna

koyun koyuna

omuz omuza

devirden devire

nesilden nesile

şehirden şehire

KARIŞTIRMA

Bu kelimelerde ünlü düşmesi olmaz.

içerde **değil** içeride

dışardan **değil** dışarıdan

ilerde **değil** ileride

şurda **değil** şurada

burda **değil** burada

orda **değil** orada

yukarda **değil** yukarıda

Türetilirken Düşme

- Bazı sözcüklerde türetilirken yani yapım eki geldiğinde ünlü düşmesi olur.

ayır-ıntı → ayrıntı

kıvrır-ım → kıvrım

sarı-ar-mış → sararmış

çağır-ı → çağrı

oyun-a- → oynamak

sıyrır-ık → sıyrık

devir-ik → devrik

yalın-ız → yalnız

sızı-la-r → sızlar

uyu-ku → uyku

yanıl-ış → yanlış

buyur-uk → buyruk

ayır-ıl-an → ayrılan

savur-ul-muş → savrulmuş

içeri-le-yor → içeriyor

bükül-üm → büküm

ayır-ı → ayrı

devir-il-en → devrilen

BUNLARA DİKKAT!

beniz-e-y-en → benzeyen

yumurta-la-dı → yumurtladı

çevir-e → çevre

ileri-le-di-k → ilerledik

koku-la-dı-m → kokladım

kavuş-ak → kavşak

besi-le-di → besledi

Birleşirken Düşme

- Bazı birleşik sözcüklerde birleşme sırasında düşme olur.

ne için → niçin

ne asıl → nasıl

cuma ertesi → cumartesi

pazar ertesi → pazartesi

bu arada → burada

şu arada → şurada

kahve altı → kahvaltı

seyir etmiş → seyretmiş

sabır ettik → sabrettik

hapis oldu → hapsoldü

şükür etmeli → şükretmeli

BUNLARA DİKKAT!

emir etti → emretti

zehir oldu → zehroldü

hüküm etmiş → hükmetmiş

kahr oldum → kahroldum

UNUTMA

Ölçü ve söyleyiş gereği de ünlü düşmesi olabilir. Düşen ünlüyü göstermek için (') işareti kullanılır.

Güzelliğin on **par'** etmez (Güzelliğin on **para** etmez)
Bu bendeki aşk olmasa

Engel aramızı açtı **n'eyleyim** (Engel aramızı açtı **ne** eyleyim)

2. ÜNLÜ TÜREMESİ

- Kimi sözcükler "-cik" ekini alırken ünlü türemesi olur.

bir-cik → bir-i-cik

az-cık → az-ı-cık

dar-cık → dar-a-cık

genç-cik → genc-e-cik

- Pekiştirmeli sözcüklerde de ünlü türemesi görülebilir.

sağlam → sap-a-sağlam

çevre → çep-e-çevre

yalnız → yap-a-yalnız

düz → düp-e-düz

gündüz → güp-e-gündüz

Shorts 4

Ünlü aşınması nedir?

3. ÜNLÜ DARALMASI

İki şekilde gerçekleşir:

1. "a, e" ünlüleriyle biten eylemlere "-yor" eki geldiğinde "a, e" daralarak "ı, i, u, ü" ye dönüşür.

a, e + **yor**
↓

ı, i, u, ü

be**kle**-yor → bekliyor

dam**la**-yor → damlıyor

söy**le**-yor → söylüyor

an**la**-yor → anlıyor

kan**a**-yor → kanıyor

ya**ş**a-yor → yaşıyor

iz**le**-yor → izliyor

oy**na**-yor → oynuyor

göz**le**-yor → gözlüyor

ağ**la**-yor → ağlıyor

sak**la**-yor → saklıyor

dil**e**-yor → diliyor

zıpl**a**-yor → zıplıyor

UNUTMA

Olumsuzluk eki (-me, -ma) alan eylemlerde de daralma gerçekleşir.

gül**-me**-yor → gül**-mü**-yor

bil**-me**-yor → bil**-mi**-yor

um**-ma**-yor → um**-mu**-yor

bık**-ma**-yor → bık**-mı**-yor

konuş**-ma**-yor → konuş**-mu**-yor

sus**-ma**-yor → sus**-mu**-yor

sil**-me**-yor → sil**-mi**-yor

gör**-me**-yor → gör**-mü**-yor

UNUTMA

"-yor" eki alan her sözcükte daralma olmaz.

Bakıyor, geliyor, gidiyor, seviyor → **Daralma yok!**

2. "de-, ye-, ne" sözcüklerine "-y" kaynaştırma ünsüzü geldiğinde "-y" den önceki "e" daralarak "i" ye dönüşür.

de**-y**-ecek → diyecek

de**-y**-e → diye

de**-y**-elim → diyelim

de**-y**-en → diyen

ye**-y**-ecek → yiyecek

ye **y**-in → yiğin

ye**-y**-ince → yi-y-ince

ne**-y**-e → niye

KARIŞTIRMA

diyince **değil** deyince

diyip **değil** deyip

UNUTMA

Söyleyişteki daralma yazıda gösterilirse yazım yanlış olur.

başlıyan → Yanlış

başlayan → Doğru

atmıyalım → Yanlış

atmayalım → Doğru

gelmiyen → Yanlış

gelmeyen → Doğru

anlıyamamış → Yanlış

anlayamamış → Doğru

kanıtlıyamadı → Yanlış

kanıtlayamadı → Doğru

4. ÜNLÜ DEĞİŞİMİ

- "Ben, sen" zamirlerine özgü bir durumdur. Bu zamirlere yönelme durum eki olan "-e,-a" getirildiğinde kökteki "e" sesinin "a"ya dönüştüğü görülür. Buna "kökte ünlü değişimi" de denir.

ben-e → bana

sen-e → sana

5. ÜNSÜZ BENZEŞMESİ (ÜNSÜZ SERTLEŞMESİ)

- Türkçede sert ünsüzlerle f, s, t, k, ç, ş, h, p (FıSTIKÇı ŞaHaP) ile biten sözcüklere yumuşak ünsüzlerden "c,d,g" ile başlayan bir ek geldiğinde ekin başındaki yumuşak ünsüz sertleşerek "ç,t,k" ye dönüşür. Buna "ünsüz sertleşmesi" de denir.

FıSTIKÇı ŞaHaP + c, d, g
↓ ↓ ↓
ç, t, k

bit-gin → bitkin
 bas-gın → baskın
 şaş-gın → şaşkın
 olmuş-du → olmuştu
 dost-ca → dostça
 as-gı → askı
 yurt-da → yurтта
 Türk-ce → Türkçe
 çocuk-ca → çocukça
 yurt-daş → yurttaş
 meslek-daş → meslektaş
 unut-gan → unutkan
 kap-dı → kaptı
 beklet-ti → bekletti
 aş-cı → aşçı
 bıktım → bıktım
 çalış-gan → çalışkan
 herkes-ce → herkesçe
 çiçek-ci → çiçekçi
 kat-gı → katkı
 et-cil → etçil
 sınıf-dan → sınıftan
 koş-tu-k → koştuk

BUNLARA DİKKAT!

seç-gin → seçkin
 at-gı → atkı
 baş-gan → başkan
 düş-gün → düşkün
 küs-gün → küskün
 et-gi → etki
 taraf-dar → taraftar
 yapış-gan → yapışkan
 ses-deş → sesteş
 çok-dan → çoktan
 Mehmet-cik → Mehmetçik

UNUTMA

Sayılarla ve kısaltmalara gelen ekler de benzeşir.

5'te 1974'ten
 14.45'te TRT 3'te
 YÖK'te TÜBİTAK'tan

UNUTMA

Özel isimlere getirilen eklerde de benzeşme kuralına uyulur.

Karabük'den **değil** Karabük'ten

İzmit'de **değil** İzmit'te

Ünsüz Benzeşmesine Aykırılık

- Kimi sözcüklerde ünsüz benzeşmesi kuralına uyulmaz. Buna ünsüz benzeşmesine aykırılık denir.

üçgen	çocukcağız
turunçgil	dörtgen
beşgen	çokgen

6. ÜNSÜZ YUMUŞAMASI (ÜNSÜZ DEĞİŞİMİ)

- Türkçede k, t, ç, p ünsüzleri ile biten sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde
 k → g, ğ' ye t → d' ye ç → c' ye p → b' ye dönüşür.

K e T Ç a P
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
 g, ğ d c b

benlik-i → benliği
 renk-i → rengi
 uzak-a → uzağa
 kapak-ı → kapağı
 git-iyor → gidiyor
 istek-im → isteğim
 aç-ık-mak → acıkamak
 yüksek-e → yükseğe
 umut-um → umudum
 ver-dik-i → verdiği
 sev-dik-in → sevdiğin
 senet-in → senedin
 tat-ı → tadı
 çocukluk-um → çocukluğum
 sağlık-ım → sağlığı
 yaprak-ı → yaprağı
 yoğurt-u → yoğurdu
 toprak-a → toprağa
 borç-um → borcum
 hesap-ı → hesabı

BUNLARA DİKKAT!

geç-ik-mek → gecikmek
 kabul et-en → kabul eden
 at-ım → adım
 yut-um → yudum
 soğuk-a → soğuğa
 çok-u → çoğu
 çok-al-dı → çoğaldı
 gök-e → göğe
 ak-armak → ağarmak
 metot-u → metodu
 ahenk-i → ahengi
 güç-üm → gücüm
 sebep-i → sebebi
 sevinç-im → sevincim

UNUTMA

Özel adlarda söyleyişteki yumuşama yazım sırasında gösterilmez.

Başak-ı → Başak'ı
 Sinop-u → Sinop'u
 Zonguldak-a → Zonguldak'a
 Haluk-u → Haluk'u
 Karabük-e → Karabük'e

Ünsüz Yumuşamasına Aykırılık

- Bazı yabancı kökenli sözcüklerde ünsüz yumuşaması olmaz. Buna ünsüz yumuşamasına aykırılık denir.

sanat-ı → sanatı
 internet-e → internete
 blok-u → bloku
 millet-e → millete
 devlet-in → devletin
 saat-i → saati
 şöhret-i → şöhreti

hasret-ine → hasretine

bilet-im → biletim

ahlak-ın → ahlakın

hayat-ım → hayatım

hakaret-i → hakareti

halk-ımız → halkımız

tabiat-ın → tabiatın

KARIŞTIRMA

hukuğa **değil** hukuka
 evrağı **değil** evrakı

- Türkçe oldukları hâlde yumuşamayan sözcükler de vardır.

gözet-ip → gözetip

yanıt-ın → yanıtın

kanıt-a → kanıtı

taşıt-a → taşıta

konut-u → konutu

yapıt-ı → yapıtı

anıt-ı → anıtı

yakıt-ı → yakıtı

ölçüt-ü → ölçütü

- Bazı tek heceli sözcüklerde ünsüz değişimi görülmez.

saç-ım → saçım

top-a → topa

çöp-ü → çöpü

aşk-ımız → aşkımız

ot-u → otu

kaç-ı → kaç

süt-ü → sütü

geç-en → geçen

bak-an → bakan

7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

- "k" ünsüzü ile biten bazı sözcüklere "-cik,-cak" küçültme ekleri getirildiğinde bu eklerdeki "k"nin düştüğü görülür.

yumuşak-cık → yumuşacık

küçük-cük → küçücük

sıcak-cık → sıcacık

ufak-cık → ufacık

çabuk-cak → çabucak

minik-cik → minicik

büyük-cek → büyücek

- Sonunda "k" ünsüzü bulunan sözcüklere isimden fiil yapım ekleri "-l, -mse" getirildiğinde "k" sesinin düştüğü görülür.

küçük-mse → küçümsemek

yüksek-l → yükselmek

ufak-l → ufalmak

küçük-l → küçülmek

yamuk-l → yamulmak

seyrek-l → seyrelmek

BUNLARA DİKKAT!

ad-daş → adaş

kalk-dır-ım → kaldırım

gel-tir-di → getirdi

- "üst,ast" sözcükleri birleşik sözcük kurduğunda sondaki "t" düşebilir.

üst-teğmen → üsteğmen

ast-teğmen → asteğmen

8. ÜNSÜZ TÜREMESİ

- Bazı sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ünsüz türemesi görülür.

his-i → hissi

hak-ımız → hakkımız

şık-ı → şıkkı

had-i → -haddi

sır-ı → sırrı

tıp-ın → tıbbın

ret-i → reddi

haz-ı → hazzı

zam-ı → zammı

- "et-, ol-" yardımcı eylemleri adla birleştiğinde ünsüz türemesi olur.

af-et- → affet-

zan-et- → zannet-

his-et- → hisset-

red-et- → reddet-

hal-ol- → hallol-

KARIŞTIRMA

sattı, ciddi, madde, bekletti → Ünsüz türemesi yok

(sat-tı , beklet-ti , ciddi, madde)

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
kök ek kök ek kök kök

9. ULAMA

- Ünsüzle biten bir sözcüğün ünlü ile başlayan sözcüğe bağlanarak okunmasına denir.

Buldum yolda bir erik,

Kaptı bir alageyik.

UNUTMA

İki sözcük arasında herhangi bir noktalama işareti varsa ulama olmaz.

Çocuktum, X ufacıktım,

Top oynadım, X acıktım

ÖRNEK 3

Gurbetten, uzun yolculuk etmiş, dönüyordum.

İstanbul ufuktaydı

Doğrulduğumuz ufka giderken.

dizelerinde kaç ulama yapılabilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

10. KAYNAŞTIRMA ÜNSÜZLERİ

- Türkçede ünlü ile biten sözcükler ünlü ile başlayan bir ek alırken sözcükle ek arasına gelen ünsüze kaynaştırma ünsüzü denir.

Kaynaştırma Ünsüzleri: y, ş, s, n (YaŞaSıN)

kimse-y-e

bekle-y-ince

anne-s-i

su-y-un

kapı-n-ın

sevgi-s-i

ne-y-i

yedi-ş-er

iki-ş-er

BUNLARA DİKKAT!

Kaynaştırma ünsüzleri sadece ünlüler arasına gelmez. Ünlü ile ünsüz arasına da gelebilir.

bu-n-lar

bizimki-n-den

o-n-da

KARIŞTIRMA

beşer → beş-er → kaynaştırma ünsüzü yok

ÖRNEK 4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük kaynaştırma ünsüzü almamıştır?

- A) Bugün her konudan beşer soru çözmüş.
B) Biri gelebilir diye kapıyı örtmedi, açık bıraktı.
C) Yarın erkenden okul bahçesinde toplanılacaktı.
D) Bir süre müdür yardımcılığı görevinde bulunacaktı.
E) Belediyeden aldığı belgeyi iş yerine götürmesi gerekiyor.

Shorts 5

Kaynaştırma ünsüzleri ünsüz türemesi olarak kabul edilir mi?

11. N-M DEĞİŞİMİ (DUDAK ÜNSÜZÜ BENZEŞMESİ)

- Dudak ünsüzü olan "b" sesinin kendinden önceki hecede yer alan "n" sesini "m"ye dönüştürmesine dudak ünsüzü benzeşmesi denir.

sünbül → sūmbūl

saklanbaç → saklambaç

dolanbaç → dolambaç

canbaz → cambaz

tenbel → tembel

penbe → pembe

çenber → çember

anbar → ambar

UNUTMA

Özel adlarda "n-m değişimi" olmaz.

İstanbul

Safranbolu

UNUTMA

Birleşik sözcüklerde "n-m değişimi" olmaz.

sonbahar

binbaşı

onbaşı

BİRE BİR ÖSYM 1

Başımı yazdıklarımdan henüz sıyrılmamış olarak
I
kaldırdım. Onu gazeteye kadar atan konu hep kuşlar
olurdu. Çevre kirliliği, nesli tükenen kuşlar, kuş sevgisinin
II III
azalması... Artık güvercinler, kumrular pencerelerimize
gelmiyor. Onlar da azalıyor artık. Kimse kuş evleri
IV
yapmıyor. Ne yazık... O, Osmanlı devrindeymiş.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünlü düşmesi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

BİRE BİR ÖSYM 2

Evcil kuzgunu saymazsak hayvanların tümü şaşkındı. Baktı ki herkes yerini almış, suspus bekliyor, gırtlığını temizleyip konuşmaya başladı. Dedikoducunun tekiydi ama ağzı iyi laf yapardı.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz benzeşmesi
B) Ünsüz yumuşaması
C) Ünsüz düşmesi
D) Ünlü daralması
E) Ünlü düşmesi

BİRE BİR ÖSYM 3

Şimdi kâğıtların üstünde gidip gelirken ellerim
Titremiyor artık, yolunu biliyor şimdi
Gece yarılarını çoktan geçti
Süzülüp alçalıyor karanlığa doğru

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ünsüz düşmesi
B) Ünlü daralması
C) Ünlü düşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Ünsüz yumuşaması

BİRE BİR ÖSYM 4

Âşık, kızgın, yorgun, meraklı, şaşkın
I II III IV V

tüm hâllerine gülümsedi ve sarılmak istedi hepsine.

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ETKİNLİK 1

Aşağıda verilen metindeki ses olaylarını bulunuz.

Çok bitkindi ama bilinci yerindeydi, kararlı adımlarla ilerliyordu. Çevreye bakındığı sırada sokağa bakan taş duvara yaslanan, büyücek bir taş gördü. Bir anda içini karakolda duyduğuna benzer bir sevinç dalgası kaplamıştı. Köpek de çocuklarla oynamak istemişti. Fakat durdu ve iki büyük taşın arasında kıvrılıp yattı.

ETKİNLİK 2

Aşağıda verilen metindeki ses olaylarını bulunuz.

mor kıvılcımlar geçiyor
dağınık yalnızlığımdan
onu çok arıyorum
her yerinde vücudumun
ağır yanık sızıları
bir yerlere yıldırım düşüyorum
ayrılığımızı hissettiğim an
demirler eriyor hırsımdan
ay ışığına batmış
karabiber ağaçları
gümüş tozu
gecenin ırmağında yüzüyor zambaklar
tedirgin gülümser
çünkü ayrılmanın da vahşi bir tadı var

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki sözcüklerde hangi ses olayları vardır?

	SES OLAYI
a. Gencecik	
b. Cambazlık	
c. Tarıyor	
ç. Bahsettik	
d. Yükseldi	
e. Umudumuz	
f. Coşkulu	
g. Hakkımız	
ğ. Geciktik	
h. Damağında	
ı. Milletçe	
i. 1953'te	
j. Sana	
k. Yapayalnız	
l. Yaşıyoruz	
m. Niye	
n. Kaydettiler	
o. Devrimler	
ö. Hapsolmuş	
p. Metnin	

ETKİNLİK 4

	Hangisi Doğru?	Hangisi Yanlış?
a.	☐ Herkesçe	☐ Herkesce
b.	☐ Omzum	☐ Omuzum
c.	☐ Burda	☐ Burada
ç.	☐ Yapmayan	☐ Yapmıyan
d.	☐ Diyince	☐ Deyince
e.	☐ 1944'te	☐ 1944'de
f.	☐ İznik'de	☐ İznik'te
g.	☐ Hukuka	☐ Hukuğa
ğ.	☐ Tombul	☐ Tonbul
h.	☐ Çocukca	☐ Çocukça

ÖRNEK SORULAR				
1. E	2. D	3. C	4. A	
BİRE BİR ÖSYM SORULARI				
1. D	2. C	3. C	4. E	
ETKİNLİK				
Cevaplarınızı sayfa 187'den kontrol edebilirsiniz.				

1. Kaybettim ömrümün son düellosunda
I II
Şimdi ayağımın altından kayıyor dünya
III
Gökyüzü aklıma bir kefen oluyor
IV
Cunda'daki selvilerin altına gömün beni
Buna dayanamam, bu yalnızlığa
V

Yukarıdaki numaralanmış sözcüklerin hangilerinde birden fazla ses olayı vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I ve V E) IV ve V

2. Onun gazeteye çekingen görünüşüyle uğrayışlarını hatırladım. Kapıyı vurur, bekler, bir çağrı sesi olmadıkça içeriye girmezdi. Sonra koltuğunun altına sıkıştırdığı dilekçeler, öylece ayakta dururdu. Bana son İstanbullu oymuş gibi geliyor.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünlü düşmesi
D) Ünsüz değişimi
E) Ulama

3. Serseri zamanlarındaydı ömrünün
I

Suskun, küskün, kırgın
II III IV

Ruhunu okşuyordu Ege'den esen imbat
V

Yukarıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde bir ses olayı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Uzak, çok uzağız şimdi ışıktan
Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan

Bu dizelerde

- I. Ünsüz yumuşaması
II. Ünlü düşmesi
III. Ünsüz benzeşmesi
IV. Ünsüz türemesi

ses olaylarından hangileri vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türetilirken ünlü kaybına uğramış bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Kitabın en güzel kısmını okurken uyuyakalmışım.
B) Son kararımı vermeden önce mutlaka onun fikrini sorarım.
C) Balkona oturup sokaktan gelip geçenleri seyrettim.
D) Kendisi için ayrılan yere oturup beklemeye başladı.
E) Tüm gün güneş vurduğu için evin içi sıcacıktı.

6. Sana zorsa yanmaya razıyım
I

Kolaysa affı esirgeme
II

Hayat boş geçti
III

Geri kalan korkulu

Her adımım dolu olsa
IV

İşe yaramaz katında

Biliyorum
V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I'ncide, ünlü değişimi vardır.
B) II'ncide, ünsüz türemesi vardır.
C) III'üncüde, ünsüz benzeşmesi vardır.
D) IV'üncüde, ünsüz yumuşaması vardır.
E) V'incide, ünlü daralması vardır.

7. Geçenlerde çocukluğumun geçtiği mahalleye gittim. Bahçe
I II
içindeki konaklar ve ahşap evlerin hepsinin yerine beşer
katlı, görüntü kirliliğine sebep olan apartmanlar dikilmiş.
III
Oturduğumuz sokağın en ucunda, apartmanlar arasına
IV V
sıkışmış bir erguvan ağacının değişen zamana inatla
direnmesi beni duygulandırdı.

Bu parçadaki numaralı sözcüklerin hangisinde hem ünsüz benzeşmesi hem de ünsüz yumuşaması vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. I. Yolumun karanlığa karışan noktasında
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum
II. Bu sene sarışın yüzlü ilkbahar
Çimenler üstünde solgun yatıyor
III. Sen şen sözlerinle gel, kandır
Bilerek sanki kanmak istiyorum
IV. Elinin arkasında güneş duruyordu
Aylardan kasımdı, üşüyorduk
V. Umutların mola verdiği yerde
Geceler bir nehir gibi akıyor

Yukarıdaki numaralı dizelerin hangisinde ünlü daralması vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. O sabah dolabı açtığım zaman dondum kaldım. Oyuncak
I II
bebeğim yerinde yoktu. Durmuş, hep anneme bakıyordum.
III
Annem ise durmadan yeri süpürüyor, başını
kaldırmıyordu. Sandım ki bundan böyle annem hep o
IV
daracak sofayı süpürüp duracak.
V
Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde herhangi bir ses olayı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. İçi yaşama sevinci ile dolu olan Sait Faik'in hikâyelerinin
I
çoğunda en keskin çizgileriyle çevresinde şahit olduğu
II III IV
sevgisizlikleri nakletmesi sevilmesinin nedenlerinden biridir.
V

Bu cümlede altı çizili sözcüklerdeki ses olayları ikiyeşerli gruplandırılığında hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Sonra bir pencereden kendine

Ay ısığı gibi vuran sen

Ne sana ne başkasına benziyor

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerdeki ses olayları aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Ünsüz yumuşaması - ünsüz benzeşmesi - ünlü düşmesi - ünlü daralması
B) Ünlü türemesi - ünlü daralması - ünsüz yumuşaması - ünlü düşmesi
C) Ünsüz benzeşmesi - ünlü düşmesi - ünsüz yumuşaması - ünlü değişimi
D) Ünsüz yumuşaması - ünlü değişimi - ünlü düşmesi - ünlü daralması
E) Ünlü düşmesi - ünlü daralması - ünlü değişimi - ünsüz yumuşaması

12. İstanbul'da yumuşacık kararırken ortalık

içimde kımıldayan bir şeyler gibi

Seviyorum seni

Yaşıyoruz çok şükür der gibi.

Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangisi vardır?

- A) Ünsüz düşmesi - ünlü daralması
B) Ünlü düşmesi - ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz yumuşaması
D) Ünlü daralması - ünsüz türemesi
E) Ünlü değişimi - ünlü türemesi

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

A. Cümle Büyük Harfle Başlar.

Uğrunda çabaladığınız her şeye mutlaka ulaşırsınız.

KARIŞTIRMA

İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz.

Narenciye Festivali - her yıl katılırim- bu yıl yapılamayacakmış.

- Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur.

Atatürk "Bütün ümidim gençliktedir." diyor.

- İki noktadan sonra gelen kısım cümle ise büyük harfle başlar.

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir.

UNUTMA

İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.

İş, şu fenalıkları sizden uzaklaştırır: can sıkıntısı, kötülük...

UNUTMA

Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz.

2020 yılında insanlık zor günlerden geçti.

- Örnek niteliğinde sözcüklerle başlayan cümlelerde ilk sözcük büyük harfle başlar.

"Fındık, kanep,menekşe" gibi pek çok sözcük yabancı kökenli olduğu hâlde Türkçenin malı olmuştur.

B. Dizeler Büyük Harfle Başlar.

Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır,
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim.

C. Özel Adlar Büyük Harfle Başlar.

- Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar.

Mustafa Kemal Atatürk

Yunus Emre

Dostoyevski

- Kişi adlarından önce ve sonra gelen ünvanlar, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar.

Vali Arda Bey

Kaymakam Akif Bey

Prof. Dr. Mehmet Ceyhan

Mustafa Efendi

Zeynep Hanım

Yüzbaşı Cengiz Topel

Genç Osman

UNUTMA

Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya ünvan sözleri büyük harfle başlar.

Avrupa'dan gelen heyet Vali'yi ziyaret etti.

- Akrabalık adı olup lakap veya ünvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar.

Baba Gündüz

Dayı Kemal

Hala Sultan

Nene Hatun

Gül Baba

BUNLARA DİKKAT!

Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar.

Zeynep ablam gelmeyecek.

Elif teyzemin yemekleri çok güzel.

- Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, ünvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar.

Sayın Başkan

Sayın Rektör

Sayın Vali

- Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar.

Sevgili Kardeşim,

Değerli Dinleyiciler,

- Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar.

Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk vb.

- Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar.

Alman, Arap, İngiliz, Japon, Rus, Türk, Kazak, Kırgız vb.

- Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.

Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalı, Avrupalılaşmak, Aydın, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadriler, Türklerin, Türklüğün, Türkleşmekte, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün vb.

KARIŞTIRMA

Türkler'in **değil** Türklerin
Ahmet'ler **değil** Ahmetler
Müslümanlık'ın **değil** Müslümanlığın

- Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar.
Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça vb.

KARIŞTIRMA

Türkçe'nin **değil** Türkçenin

- Devlet adları büyük harfle başlar.
Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Amerika Birleşik Devletleri
Azerbaycan, Kırım Özerk Cumhuriyeti vb.
- Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.
Müslümanlık, Müslüman
Hristiyanlık, Hristiyan
Hanefilik, Hanefi vb.
- Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar.
Tanrı, Allah, İlah
Cebrail, Zeus, Kibele vb.

UNUTMA

"Tanrı, Allah, İlah" **sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar.**
Eski Yunan tanrıları pek çok filme konu olmuştur.
Müzik dünyasının ilahı kabul edilen sanatçıya ödül verildi.

BUNLARA DİKKAT!

Dünya, güneş, ay **kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar.**
Onu karşımda görünce dünyalar benim oldu.
Bu ev güneş görmediği için her şey nemleniyor.

- Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Türk Dil Kurumu
Hukuk Fakültesi
Millî Kütüphane
Atatürk Orman Çiftliği
Çankaya Lisesi
Anadolu Kulübü
Mavi Köşe Bakkaliyesi
Türk Ocağı
Yeşilay Derneği
Bakanlar Kurulu
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü vb.

BUNLARA DİKKAT!

Kurum, kuruluş ve iş yeri adlarına getirilen çekim ekleri kesme işareti (') ile ayrılmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin
Türk Dil Kurumunda

- Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.
Medeni Kanun
Türk Bayrağı Tüzüğü
Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği vb.
- Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar.
Türkiye Büyük Millet Meclisi her yıl 1 Ekim'de toplanır. Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.
Türk Dil Kurumu çalışmalarını titizlikle sürdürüyor. Bu yıl da Kurumun çalışmaları devam edecek.
Yazarlara ödenecek telif ücreti, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ne göre düzenlenmektedir. Yapılan işlem Yönetmelik'in 4'üncü maddesine aykırı düşmektedir.
- Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar.
Nutuk
Sinekli Bakkal
Türk Dili
Resmî Gazete
Onuncu Yıl Marşı vb.

BUNLARA DİKKAT!

Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlar.

Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu vb.

- Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mı, mi, mu, mü* soru eki küçük harfle yazılır.

Leyla ile Mecnun

Turfanda mı, Turfa mı?

Diyorlar ki

Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe

Dil ve Tarih Yüksek Kurumu vb.

KARIŞTIRMA

Özel adın tamamı büyük yazıldığında *ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de* sözleriyle *mı, mi, mu, mü* soru eki de büyük harfle yazılır.

DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ vb.

- Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar.
 - Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
 - Ramazan Bayramı
 - Nevruz Bayramı
 - Miraç Kandili
 - Anneler Günü
 - 14 Mart Tıp Bayramı
 - Hıdırellez vb.
- Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır.
 - VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı
- Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.
 - Kurtuluş Savaşı
 - Millî Mücadele
 - Millî Edebiyat Dönemi
 - Cıralı Taş Devri
 - İlk Çağ
 - Lale Devri
 - Cahiliye Dönemi
 - Buzul Dönemi

UNUTMA

Tarihî olay, çağ ve dönem adlarına getirilen çekim ekleri kesme (') işareti ile ayrılır.

Servetifünun Dönemi'nin, Tanzimat Dönemi'nde vb.

- Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar.
 - Türklük, Türkleşmek, Türkçülük, Türkçe
 - Avrupalı, Avrupalılaşmak
 - Asyalılık, Darvinci, Bursalı vb.

KARIŞTIRMA

Ankara'lı değil Ankaralı

BUNLARA DİKKAT!

Tarihî dönem bildirmeyip tür ve tarz bildiren kelimeler küçük harfle başlar.

divan edebiyatı, eski Türk edebiyatı vb.

- Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlar.
 - acem (Türk müziğinde bir perde)
 - hicaz (Türk müziğinde bir makam)
 - allahlık (saf, zararsız kimse)
 - donkişotluk (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışma) vb.
- Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.
 - Kurtuluş Savaşı'nı
 - Atatürk'üm
 - Türkiye'mizin
 - Fatih Sultan Mehmet'e
 - Yunus Emre'dir
 - Namık Kemal'se
 - Şinasi'yle
 - Alman'sınız
 - Kırgız'ım
 - Osmanlı Devleti'ndeki
 - Çanakkale Boğazı'nın
 - Samanyolu'nda
 - Sait Halim Paşa Yalısı'ndan
 - Resmî Gazete'de
 - Millî Eğitim Temel Kanunu'na
 - Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği'ni
 - Eski Çağ'ın
 - Yükselme Dönemi'nin
 - Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na

- Kişi adlarından sonra gelen saygı ve ünvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti (') konur.
Nihat Bey'e, Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya, Türk Dil Kurumu Başkanı'na vb.
- Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar.
Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Van kedisi vb.

D. Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar.

3. Kat, 4. Sınıf, 1. Blok vb.

Shorts 6

Para birimleri büyük harfle mi, küçük harfle mi başlar?

YÖN ADLARININ YAZILIŞI

- Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır.
Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi vb.
Bu konuya Batı'da bizden daha farklı bakılıyor.

UNUTMA

"Batı, doğu" sözcükleri yön bildirdiğinde küçük yazılır.

Manisa'nın doğusu, Malatya'nın batısı vb.

KARIŞTIRMA

Yön bildiren sözcükler yer isminden önce büyük harfle, sonra küçük harfle başlar.

Doğu Anadolu

Anadolu'nun doğusu

UNUTMA

Ara yönleri belirten sözcükler bitişik yazılır.

Kuzeydoğu Anadolu, Akdeniz'in güneybatısı

YER ADLARININ YAZILIŞI

- Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar.
Afrika, Asya
Güneydoğu Anadolu
İç Anadolu, İstanbul
Ürgüp, Bahçelievler vb.

UNUTMA

Ege Bölgesi'nde, Hint Okyanusu'nda

BUNLARA DİKKAT!

Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar.

Mersin ili, Keban ilçesi

Uzungöl beldesi, Taflan köyü vb.

- Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar.

Ağrı Dağı, Asya Yakası

Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı

Ege Denizi, Fırat Nehri

Süveyş Kanalı, Van Gölü

Zigana Geçidi vb.

KARIŞTIRMA

Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda yer adının ilk harfi büyük yazılır ve ekten önce kesme işareti (') kullanılır.

Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e vb.

- Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar.

Yunus Emre Mahallesi, Cumhuriyet Meydanı

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Nene Hatun Caddesi

Cemal Nadir Sokağı, İnkılap Sokağı vb.

- Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar.

Dolmabahçe Sarayı

Çankaya Köşkü

Horozlu Han

Ankara Kalesi

Galata Köprüsü

Zafer Abidesi

Bilge Kağan Anıtı

Beyazıt Kulesi vb.

UNUTMA

Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz.

Boğaz Köprümüzün güzelliği

Amik Ovasının bitki örtüsü

Kuşadamızdaki liman

- Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır.
Orta Doğu, İç Anadolu, Yakın Doğu, Uzak Doğu, Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Kuzey Amerika, Aşağı Ayrancı, Orta Asya vb.
- Kişi adları ve ünvanlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki ünvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır.
Abidinpaşa, Gazi Osmanpaşa (mahalle), Ertuğrulgazi (ilçe), Necatibey (cadde) vb.

GÜN VE AY ADLARININ YAZILIŞI

- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:
29 Mayıs 1453 Salı günü
29 Ekim 1923
11 Eylül 1996'da göreve başladım.
Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.
1975 yılı Kasım'ının 4'üncü günü doğmuşum.

BUNLARA DİKKAT!

Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar.
Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.

UNUTMA

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen çekim ekleri kesme işareti (') ile ayrılır.
12 Temmuz 2010 Pazartesi'nin TDK için önemi büyüktür.

ÖRNEK 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- Salgın sürecinde Arkeoloji Müzesini sanal olarak gezme fırsatı verildi.
- Babama gelecek hafta Doktor Özgür Bey'den randevu aldım.
- Ahmet Haşim, Fecriati Dönemi'nin en önemli şairidir.
- Mersin'in Erdemli İlçesinde dört yıl çalışmışlar.
- Taksim Meydanı'nda yılbaşı kutlamaları yasaklandı.

KISALTMALARIN YAZILIŞI

- Büyük harflerle yapılan kısaltmaların arasına nokta konmaz.
TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)
TDK (Türk Dil Kurumu)
MÖ (Milattan Önce)
- Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

UNUTMA

Büyük harflerle yapılan kısaltmalara ekler, kısaltma açılarak değil son harfinin okunuşuna göre getirilir.
TDK'ye, TL'nin, THY'ye

KARIŞTIRMA

TDK'dan **değil** TDK'den
TDK'nın **değil** TDK'nin

- Kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır.
NATO'dan, UNESCO'ya vb.

KARIŞTIRMA

Sert ünsüzle biten kısaltmalar, ek aldıkları zaman okunuşta sert ses yumuşatılmaz.
RTÜĞ'e **değil** RTÜK'e
TÜBİTAĞ'ın **değil** TÜBİTAK'ın

- Küçük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılır.
İng. (İngilizce)
Prof. (Profesör), Dr. (Doktor) vb.

KARIŞTIRMA

Ölçü birimlerinin kısaltmalarında nokta kullanılmaz.
m (metre), mm (milimetre)
cm (santimetre), g (gram)
l (litre), m² (metrekare) vb.

UNUTMA

Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilir.
No.lu, No.suz

- Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır.

vb.leri, Alm.dan, İng.yi
cm³e (santimetreküpe)
m²ye (metrekareye)

Shorts 7

"Bakınız" nasıl kısaltılır?

BİRLEŞİK FİİLLERİN YAZILIŞI

- Etmek, olmak, edilmek, olunmak, eylemek* yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır.

arz etmek, dans etmek, göç etmek, ilan etmek, kabul etmek, not etmek, söz etmek, terk etmek, var olmak, yok etmek, yok olmak vb.

- Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler *etmek, olmak, edilmek, olunmak, eylemek* yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır.

emretmek
menolunmak
kaybolmak
darbetmek
affetmek
hissetmek
reddetmek

KARIŞTIRMA

Kurallı birleşik fiiller bitişik yazılır.

düşünebilmek, alıvermek, uyuyakalmak, gidedurmak, çıkagelmek, süregelmek, düşeyazmak vb.

ÖRNEK 2

Aşağıdaki cümlelerde yer alan birleşik fiillerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) Sarhoş sürücü tartıştığı iki kişiyi darp etmiş.
- B) Uzun süre uğraştıktan sonra arabayı istediği şekilde park etti.
- C) Sahile inip deniz havasını iyice teneffüs ettim.
- D) Yaşananları ilgili makamlara arz edip sonucu beklemeye başladık.
- E) Bu dolu tüm mahsulü mahvedecek.

İKİLEMELERİN YAZILIŞI

- İkilemeler ayrı yazılır.

adım adım
akın akın
soy sop

BUNLARA DİKKAT!

İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır.

baş başa, diz dize, el ele, göz göze, iç içe, yan yana, baştan başa, başa baş, bire bir (ölçü), teke tek vb.

SATIR SONUNDA KELİMELERİN BÖLÜNMESİ

- Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna kısa çizgi (-) konur. İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur.

ba-şöğ-ret-men, il-ko-kul

.....baş-

öğretmen değil,

.....ba-

şöğretmen

.....ilk-

okul değil,

.....il-

kokul

- Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz.

.....u-
çurtma değil,
.....uçurt-
ma,
.....müdafa-
a değil,
.....müda-
faa

- Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır, ayrıca çizgi kullanılmaz.

BUNLARA DİKKAT!

..... Edirne'
nin...
..... Ece'
den...
..... 1996'
da...

SAYILARIN YAZILIŞI

- Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır.
iki yüz, üç yüz altmış beş, bin iki yüz elli bir vb.

BUNLARA DİKKAT!

Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla belirtilir.

2'ser **değil** ikişer, 9'ar **değil** dokuzar, 100'er **değil** yüzer vb.

UNUTMA

Sayılarla getirilen ekleri ayırmak için kesme işareti konur.

1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat, 657'yle vb.

- Saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır.

17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 25 kilogram, 150 kilometre, 1.250.000 kişi vb.

- Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir.

saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala, saat sekizi on dakika üç saniye geçe, saat onda vb.

- Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon, milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir.

1 milyar 500 milyon kişi, 3 bin 255 kalem vb.

KARIŞTIRMA

Adları sayılardan oluşan oyun adları bitişik yazılır.

altmışaltı, ellibir, yirmibir, beştaş, üçtaş, dokuztaş vb.

- Romen rakamları tarihî olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, tarihlerde ayların yazılışında, kitap ve dergi ciltlerinde, kitapların asıl bölümlerinden önceki sayfaların numaralandırılmasında, maddelerin sıralandırılmasında kullanılır.

II. Dünya Savaşı, XX. yüzyıl, III. Selim, 1.XI.1928, I. Cilt

PEKİŞTİRMELERİN YAZILIŞI

- Sıfat veya zarf görevindeki pekiştirmeli sözler bitişik yazılır.
çepeçevre, çırılçıplak
dümdüz, düpedüz
güpegündüz

SORU EKİ Mİ / Mİ / MU / MÜ'NÜN YAZILIŞI

- Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır.
Sen de mi geldin?
- Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır.
Okuyor muyuz?
Güler misin, ağlar mısın?
- Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır.
Güzel mi güzel! Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

- Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır:

a. Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı
çalı kuşu, deve kuşu
cırcır böceği, hamam böceği, ipek böceği, uğur böceği
deniz yılanı, su yılanı
dağ keçisi
at sineği
meyve sineği

KARIŞTIRMA

sivri sinek **değil** sivrisinek

b. Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

ayrık otu
çörek otu

KARIŞTIRMA

semiz otu **değil** semizotu
dere otu **değil** dereotu

yer elması, deve diken
kuş üzümü, can eriği
Antep fıstığı, çam fıstığı
kuru fasulye, kuru soğan

KARIŞTIRMA

yeşilsoğan **değil** yeşil soğan

UNUTMA

Çiçek anlamı dışında anlamlar taşıyan bazı kelimeler bitişik yazılır.

suçiçeği (hastalık), narçiçeği (renk)

c. Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

Oltu taşı, arap sabunu
duvar saati, kol saati
alt geçit, üst geçit
dolma kalem

d. Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik kelimeler:

Arnavut kaldırımı
çevre yolu
deniz yolu
hava yolu
kara yolu

KARIŞTIRMA

oto yol **değil** otoyol

e. Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler:

Ay tutulması
baş ağrısı (hastalık)
iş birliği, yer çekimi
açık öğretim

KARIŞTIRMA

ilk öğretim **değil** ilköğretim
orta öğretim **değil** ortaöğretim
yüksek öğretim **değil** yükseköğretim

f. Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:

dil bilimi, gök bilimi
dil bilgisi

g. Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler:

yer yuvarı, hava küre, ışık küre, su küre, taş küre, yarı küre, yarım küre vb.

KARIŞTIRMA

yer küre **değil** yerküre

h. Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler:

tulum peyniri, beyaz peynir
kuru yemiş, tas kebabı
ezogelin çorbası, çiğ köfte
dolma biber, sivri biber

KARIŞTIRMA

kırmızı biber **değil** kırmızıbiber
yeşil fasulye **değil** yeşil fasulye

i. Gök cisimleri:

Çoban Yıldızı
Kervan Yıldızı
Kutup Yıldızı
kuyruklu yıldız
gök taşı

j. Zamanla ilgili birleşik kelimeler:

bağ bozumu
hafta başı
hafta sonu

- r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır.

çalar saat
güler yüz
koşar adım
yazar kasa

- Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır.

kül rengi
bal rengi

KARIŞTIRMA

kahve rengi **değil** kahverengi

- Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

çağ dışı, olağan dışı, yasa dışı
hafta içi, yurt içi
aklı sıra, ardı sıra, yanı sıra

- Somut olarak yer belirten *alt* ve *üst* sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

su altı, toprak altı, yer altı (yüze); böbrek üstü bezi, tepe üstü (en yüksek nokta) vb.

KARIŞTIRMA

Somut olarak yer bildirmeyen alt, üst ve üzeri sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı (gözetim), şuuraltı; akşamüstü, ayaküstü, gerçeküstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü; akşamüzeri vb.

- Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, bir, iki, tek, çok, çift* sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

alt yazı, ana dili
ön söz, ön yargı
art niyet
orta oyunu
tek eşli

Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler

- Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

birbiri → biri biri
kaynana → kayın ana
nasıl → ne asıl
niçin → ne için
pazartesi → pazar ertesi
sütlaç → sütü aş

- Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

a. Bitki adları:

aslanağzı
keçiboyunuzu
kuşburnu
akşamsefası (çiçek)
camgüzeli (çiçek)
ayşekadın (fasulye)

b. Hayvan adları:

yeşilbaş (ördek)
karafatma (böcek)
karadul (örümcek)
yalıçapkını (kuş)
bozbakkal (kuş)

c. Yiyecek adları:

hanımğöbeği (tatlı)
tavukgöğsü (tatlı)
kadınbudu (köfte)
alinazik (kebab)
bülbülyuvası (tatlı)
dilberdudağı (tatlı)
vezirparmağı (tatlı)
kedidili (tatlı)
kuşlokumu (kurabiye)

d. Gök cisimlerinin adları:

Büyükayı (yıldız kümesi)
Küçükayı (yıldız kümesi)
Samanyolu (yıldız kümesi)

e. Renk adları:

balköpüğü, camgöbeği
fildişi, gülkurusu, yavruağı
kavuniçi, vişneçürüğü

f. Oğlu, kızı sözleri:

çapanoğlu
eloğlu
hinoğluhin
elkızı

Shorts 8

Oyun adları nasıl yazılır?

- Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.
albeni, ateşkes, çekyat, kapkaç, örtbas, seçal, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz vb.
- -an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -mış/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır.
cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, gökdelen, barışsever, değerbilmez, etyemez, kadirbilmez, karıncaezmez, kuşkonmaz, külyutmaz, tanırtanımaz, varyemez, çokbilmiş, güngörmüş vb.
- İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -düş, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.
çıtırdıldım, gecekondı, hünkârbeğendi, imambayıldı, külbastı, mirasyedi, şıpsevdi vb.
- Her iki kelimesi de -dı (-di / -du / -düş, -tı / -ti / -tu / -tü) belirli geçmiş zaman veya -r /-ar /-er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır.
dedikodu, kaptıkaçtı, oldubitti, uçtuuçtu; biçerdöver, göçerkonar, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner vb.
- İki veya daha çok kelimeden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır.
Çanakkale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar, Beşiktaş, Kabataş vb.

- Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır.

Eskişehir, Yenişehir, Batıkent, Yenimahalle, Uludağ;
Kocatepe, Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz, Acıgöl,
Kızılırmak, Yeşilırmak; İncesu vb.

- Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:

a. Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları:

başbakan, başçavuş, başeser, başhekim, başhemşire,
başkahraman, başkent, başkomutan, başköşe,
başmüfettiş, başöğretmen, başparmak, başpehlivan,
başrol, başsavcı, başyazar vb.

b. Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları:

aşçıbaşı, binbaşı, elebaşı, onbaşı, ustabaşı, yüzbaşı vb.

c. Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler:

ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne,
hanımefendi, hacıağa, kadinnine, paşababa vb.

d. Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirisi belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

- Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

aşevi, bakımevi, basımevi, doğumevi, gözlemevi, huzurevi,
kahveevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi,
yayınevi vb.

- *Hane, name, zade* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

dershane, kahvehane, yazıhane, siyasetname, amcazade vb.

- Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır.

Kuvayımilliye

Misakımillî

Servetifünun

Fecriati

- Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır.

İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu
Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi vb.

YAYINLARI

ÖRNEK 3

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Çokbilmiş görünmemek için bu konunun lafını bile etmedi.
- B) Daha önce hiç bu kadar iyilikbilmez bir insana rastlamadım.
- C) Kendisine yapılan o kadar iyiliğe karşı o ne kimseye yardım eder ne de değerbilir.
- D) Dalgakıranın ucundaki fenerin altında buluştular.
- E) Güneş ışığı dev gökdelenlerin arasından süzülüyordu.

Shorts 9

Alıntı kelimeler nasıl yazılır?

BAĞLAÇ OLAN Kİ'NİN YAZILIŞI

- Bağlaç olan ki ayrı yazılır.

bilmem ki, demek ki, kaldı ki vb.

Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. (Atatürk)

BUNLARA DİKKAT!

Birkaç örnekte ki bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır.

Sanki

İllaki

Mademki

Belki

Oysaki

Hâlbuki

Çünkü

A

Meğerki

- Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan *ki* sözü de ayrı yazılır.

Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.

BULUNMA DURUMU EKİ

-DA / -DE / -TA / -TE'NİN YAZILIŞI

- Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır.
yolda (yol-da) kalmak, ayakta (ayak-ta) durmak

BAĞLAÇ OLAN DA / DE'NİN YAZILIŞI

- Bağlaç olan da / de ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar.

Toplantıya öğrencileri de çağırmışlar.

Konuşur da konuşur.

UNUTMA

Ayrı yazılan da / de hiçbir zaman ta / te biçiminde yazılmaz.

Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var
(Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var değil)

KARIŞTIRMA

Da / de bağlacını kendisinden önceki kelimeden kesme ile ayırmak yanlıştır.

Ayşe de geldi (Ayşe'de geldi değil).

Kitabın kapağına da dikkat et (Kitabın kapağına'da dikkat et değil).

DÜZELTME İŞARETİNİN KULLANILDIĞI YERLER

- Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur.

adem (yokluk), âdem (insan)

adet (sayı), âdet (gelenek, alışkanlık)

alem (bayrak), âlem (dünya, evren)

aşık (eklem kemiği), âşık (vurgun, tutkun)

hal (sebze, meyve vb. satılan yer), hâl (durum, vaziyet)

hala (babanın kız kardeşi), hâlâ (henüz)

- Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur.

dergâh, karargâh, tezgâh, Nigâr, dükkân, hikâye, kâğıt, Hakkâri, Kâzım, sükût vb.

- Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır.

Halûk, Lâle, Nalân; Elâzığ, İslâhiye, Lâdik, Selânîk vb.

YAYINLARI

KARIŞTIRMA

Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır.

(Türk) askeri

askerî (okul)

(İslam) dini

dinî (bilgiler)

(fizik) ilmi

ilmî (tartışmalar)

(Atatürk'ün) resmi

resmî (kuruluşlar) vb.

UNUTMA

Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kalır.

millîleştmek, millîlik, resmîleştmek, resmîlik vb.

YAZIMI KARIŞTIRILAN BAZI SÖZCÜKLER

A		
absürt	aklıselim	ampul
acente	akşamüstü	ana dil
açıkgöz	akşamüzeri	ana fikir
açgözlü	alegori	ant içmek
adamakıllı	alelacele	antrenör
âdeta	alerji	antrenman
adil	alışveriş	antrparantez
afili	alüminyum	ara bulucu
aforoz	alçak gönüllü	art arda
affetmek	alt geçit	asfalt
ağırbaşlı	altyapı	ayaküstü

B		
bahsetmek	baş başa	bilirkişi
balköpüğü	başhekim	birkaç
basınçölçer	baş döndürücü	bir arada
basmakalıp	başa baş	birbiri
baş ağrısı	başsağlığı	birtakım(bazı)
baş aşığı	başkaldırmak	birdenbire
baş etmek	başvurmak	biraz
başiboş	beşibirarada	birçok
başörtüsü	biçerdöver	boy pos
baştan başa	bilinçaltı	boy lu poslu

C - Ç		
cambaz	cehennem	çapanoğlu
canevi	cennet	çekidüzen
canıgönülden	cezaevi	çekçek
canıyürekten	cezbetmek	çember
cancığer	ciğerpare	çevrim içi
cankulağı	çakırkeyif	çevre yolu
cankurtaran	çalakalem	çokbilmiş
Cebrail	çarçur etmek	çörek otu

D		
daimî	dasdaracık	dil bilgisi
dapdar	dedikodu	dinozor
dapdaracık	defetmek	doküman
darağacı	değerbilmez	doludizgin
darmaduman	dışa vurum	dört nala
darmadağın	dikkafalı	düzyazı

E - F		
edebî	el yazısı	fark etmek
egzama	entelektüel	fasulye
egzoz	espri	feshetmek
el âlem	eş anlam	film
el ele	eşofman	folklor
elektrik	etüt	flüt
elkızı	etyemez	fren

G		
gangster	geri zekâlı	güler yüz
gardırop	gerçeküstü	günaşırı
gasbetmek	giderayak	gün batımı
gayriresmî	gitgide	güneybatı
gelişigüzel	gökkuşağı	Güney Kutbu
gelgit	gözü pek	günübirlik
geri kafalı	gözyaşı	güngörmüş

H		
hafta sonu	hava yolu	hiç kimse
halüsinasyon	hayalî	hinoğluhin
hâl	hazırcevap	hoşça kal
hâlbuki	her biri	hoparlör
halletmek	herhangi bir	hoş geldin
ham madde	her ne kadar	hoşsohbet
hastane	her şey	hoşgörü
havaalanı	hızölçer	huzurevi
havalimanı	hiçbir	Hristiyan

I - İ - J		
ızdırap	ikiyüzlü	insanoğlu
içe kapanık	ilkokul	intihar
iç içe	ilköğretim	iş birliği
içgüdü	ilk yardım	iş yeri
iddia	ilanaışk	itibarıyla
ikametgâh	imkânsız	iz düşüm
ikide bir	inisiyatif	jimnastik

K - L		
kadirbilmez	kedidili(bisküvi)	kurdele
karıncaezmez	keşfetmek	küsur
karıncaincitmez	kılavuz	külbastı
kargaburnu	kirpik	kravat
karmakarışık	komiser	laboratuvar
karnabahar	komodin	laubali
kayınbaba	konservatuvar	lavabo

M - N

maalesef	menetmek	motosiklet
mademki	menü	müteahhit
maddi	metot	mütevazı
mahvetmek	metcezir	naçizane
makine	milletlerarası	nakletmek
maydanoz	millî	natürel
meğerki	Misakımillî	ne var ki

O - Ö

okuryazar	otoyol	ön yargı
oldubitti	oysaki	öteberi
olağanüstü	öge	öyle ki
olağan dışı	öğleüzeri	öz eleştiri
ortaokul	ön ad	özbeöz
ortaöğretim	önayak	öz geçmiş
Orta Doğu	öngörmek	öz güven
orijinal	ön söz	özveri

P - R

pabuç	peyderpey	rastlamak
palyaço	poğaça	reddimiras
pantolon	plaj	Resmî Gazete
pardösü	priz	restoran
pastane	profesör	repertuar
paragraf	program	ritim
peş peşe	psikoloji	röportaj
peştamal	rastgele	rüzgârgülü

S - Ş

sac ekmeği	sıra dışı	sugötürmez
saçma sapan	silahşor	sürpriz
sağ ol	sivrisinek	süveter
sağduyu	soğukkanlı	stajyer
Samanyolu	sohbet	şalter
sarımsak	soykırım	şarj
sezaryen	sömestir	şefkat
sıcakkanlı	söz gelimi	şofben
sıkı fıkı	suspuz	şövalye

T

takdir	tekdüze	terk etmek
tambur	tek tük	tespih
tanrıtanımaz	tembel	tespit
taş kalpli	teneffüs	tetanos
tavukgöğsü	tereyağlı	tıraş

U - Ü

uçaksavar	uyurgezer	üniversite
uluslararası	Uzak Doğu	üslup
ünvan	uçkağıtçı	üstünkörü
ustabaşı	üniforma	üst geçit

V

vadetmek	varsaymak	vejetaryen
Van kedisi	vatansever	veyahut
varsayım	vazgeçmek	vurdumduymaz

Y - Z

yad eller	yasa dışı	yurt içi
yâd etmek	yayımlamak	yükseköğretim
Yakın Çağ	yazar kasa	yüzükoyun
yalıçapkını	yazıhane	yüzyıl
yalnız	yazboz	zannetmek
yanı başı	yekpare	zarafet
yanı sıra	yenidoğan	zapturapt
yanlış	yer fıstığı	zehrolmak
yankesici	yer kabuğu	zeytinyağı
yan yana	yeryüzü	zırcahil
yarımada	yeşil biber	zırdeli
yarım küre	yeşil zeytin	zikretmek
yarıyıl	yıl dönümü	zikzak

BİRE BİR ÖSYM 1

Aşağıdaki cümlelerde yer alan birleşik fiillerden hangisinin yazımı **yanlıştır**?

- Davranışının yanlışlığını farketmemiş olacak ki konuşmaya devam ediyor.
- Yıllarca çalıştı, aldığı maaşla sadece evin kredisini ödeyebildi.
- Zarafetiyle etrafındaki herkesi cezbedti.
- Patron, çalışanların öğle tatilinde dışarı çıkmasını menetti.
- Bu kadar beğenilmesinin nedeni yeni bir tarz icat etmesi.

BİRE BİR ÖSYM 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Değerbilmez bu kadar insan varken dostluk nasıl sağlamlaşacak?
- B) Çevresinde karınca ezmez olarak tanınan adam tüm bu kötülükleri nasıl yapabildi?
- C) "Cankurtaran yok mu!" diye bağıırıyordu.
- D) Anadolu'nun köylerine yolcu taşıyan şoförler kadar güngörmüş başka insan görmedim.
- E) Küçücük köpeğe yapılan işkenceyi tüm hayvanseverler protesto etti.

BİRE BİR ÖSYM 4

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ifadenin okunuşuna uygun bir ek getirilmemesinden kaynaklanan yazım yanlışı vardır?

- A) Dizideki şiddet sahneleri şikâyet edilince kanala RTÜK'ten ceza geldi.
- B) KYK'dan aldığı bursu, çalışmaya başlayınca ödeyecekmiş.
- C) Üye devletler, UNESCO'nun açıklayacağı listeyi merakla bekliyor.
- D) THY'nin uçuş saatleri yeniden düzenlenecek.
- E) İTÜ'de makine mühendisliği okumak istiyor.

BİRE BİR ÖSYM 3

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Yüzyıllar geçse de Suç Ve Ceza dünya edebiyatının en çok sevilen romanlarından biri olarak kalacak.
- B) İstanbul Boğazi'ndan geçen gemilerin sayısı bu yıl iki kat arttı.
- C) VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı İstanbul'da yapıldı.
- D) Bu ay Türk Dili dergisinde bir şiirim yayımlanacak.
- E) Hep bir ağızdan Onuncu Yıl Marşı'nı coşkuyla okudular.

BİRE BİR ÖSYM 5

Ne var ki bu durum edebiyatımızdaki durağanlığın
I II
nedeni olarak gösterilemez. Çünkü hiç bir yazar
III
eserini eleştirmenleri de okurları da düşünerek yazmaz.
IV
Eleştirmen olumsuz eleştiriler yapsa ne fark eder?
V
Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki metinde yazım yanlışlarını bulunuz.

Dört nala gelip Uzak Asyadan

Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan

bu memleket, bizim.

bu Cehennem, bu Cennet bizim.

yokedin insanın insana kulluğunu.

Yaşamak

bir ağaç gibi tek ve hür

ve bir orman gibi kardeşcesine,

bu hasret bizim.

ETKİNLİK 2

Ayrı mı?

Birleşik mi?

a.	☐ oysa ki	☐ oysaki
b.	☐ kırkbeşbin	☐ kırk beş bin
c.	☐ def etmek	☐ defetmek
ç.	☐ Orta Doğu	☐ Ortadoğu
d.	☐ farketmek	☐ farketmek
e.	☐ art arda	☐ ardarda
f.	☐ çalıkuşu	☐ çalı kuşu
g.	☐ hiçbirisi	☐ hiç biri
ğ.	☐ kara yolu	☐ karayolu
h.	☐ sivribiber	☐ sivri biber
ı.	☐ din dışı	☐ dindışı
i.	☐ önsezi	☐ ön sezi
j.	☐ Saman yolu	☐ Samanyolu
k.	☐ çıka gelmek	☐ çıkagelmek
l.	☐ bayramüstü	☐ bayram üstü
m.	☐ Kara Deniz	☐ Karadeniz
n.	☐ başyardımcı	☐ baş yardımcı
o.	☐ herbiri	☐ her biri
ö.	☐ ölü evi	☐ ölüevi
p.	☐ karıncaincitmez	☐ karınca incitmez
r.	☐ barışsever	☐ barış sever

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki metinde yazım yanlışlarını bulunuz.

Kedilerin ney sesinden, kaplanlarında keman sesinden hoşlandıklarını bilirmiydiniz? Genel olarak hayvanların çok hoşlandıkları sesler fülüt ve keman sesiymiş. Bende bir filmde albatrosların ritmik bir caz parçası ahengine uyup raksettiklerini gördüm. Böceklerin renkleri farkedip seçebildikleri biliniyor. Kargaların mücevher çalmaları hiç kuşku yokki bu nesneleri yanlarında alıkoymak istemelerinin bir sonucu.

ETKİNLİK 4

Hangisi Doğru?

Hangisi Yanlış?

a.	☐ Savaş Ve Barış	☐ Savaş ve Barış
b.	☐ Varlık dergisi	☐ Varlık Dergisi
c.	☐ Kurban Bayramı	☐ Kurban bayramı
ç.	☐ Orta çağda	☐ Orta Çağ'da
d.	☐ Ayşeler	☐ Ayşe'ler
e.	☐ Adana Kebabı	☐ Adana kebabı
f.	☐ Dicle nehri	☐ Dicle Nehri
g.	☐ 23 nisan	☐ 23 Nisan
ğ.	☐ TDK'de	☐ TDK'da
h.	☐ 13:00'da	☐ 13.00'te
ı.	☐ 6'ncı	☐ 6'ıncı
i.	☐ onar	☐ 10'ar
j.	☐ Ahmet Amcam	☐ Ahmet amcam
k.	☐ İsmail efendi	☐ İsmail Efendi
l.	☐ Ankara ili	☐ Ankara İli
m.	☐ Boğaziçi köprüsü	☐ Boğaziçi Köprüsü
n.	☐ MS (Milattan Sonra)	☐ M.S. (Milattan Sonra)
o.	☐ cm (santimetre)	☐ cm. (santimetre)
ö.	☐ ahlâk	☐ ahlak
p.	☐ İngilizce'nin	☐ İngilizcenin
r.	☐ Resmî gazete	☐ Resmî Gazete

ÖRNEK SORULAR

1. D 2. A 3. C

BİRE BİR ÖSYM SORULARI

1. A 2. B 3. A 4. B 5. C

ETKİNLİK

Cevaplarınızı sayfa 188'den kontrol edebilirsiniz.